

Bijlage 2

FACT SHEET

Masterplan trekvissen Rijn 2018

Vissen migreren

Sommige vissoorten, zoals de zalm en de paling, moeten tussen zoet en zout water migreren om zich voort te planten. Omdat ze hiervoor lange afstanden afleggen, worden ze langeafstandstrekvisser genoemd. Voor hun levenscyclus hebben ze open migratieroutes tussen riviersystemen en het mariene milieu nodig. Daarnaast voeren vrijwel alle vissoorten in hun zoektocht naar voedsel of op weg naar refugia, onder meer om te paaien, kortere migraties uit, ook binnen rivieren. Met het Masterplan trekvisser Rijn uit 2009 is er al heel wat bereikt. Zo komen er in een aantal zijrivieren van de Rijn, zoals de Speyerbach, de Kinzig of de Murg, weer zalmen voor. In het hoofdstuk "Balans" worden er nog meer vorderingen voorgesteld.

Juvenile elft © Bernd Stemmer

Het probleem

De vispasseerbaarheid van de Rijn en de andere rivieren in het Rijnstroomgebied moet op veel punten worden hersteld en verbeterd. Kunstwerken, zoals stuwcomplexen en sluizen, zijn ernstige barrières. Voorbeelden van knelpunten zijn de Haringvlietssluis in het Nederlandse mondingsgebied van de Rijn aan de Noordzee en de stuwen bij de waterkrachtcentrales in de Duits-Franse Bovenrijn. Daarnaast zijn ook tal van belangrijke paaigronden en opgroeihabitats in de zijrivieren van de Rijn op dit moment vanwege een groot aantal hindernissen niet of nauwelijks bereikbaar voor visser.

Een Masterplan, veel voordelen

Het geactualiseerde Masterplan trekvisser Rijn geeft een beeld van de maatregelen die nog nodig zijn om stabiele trekvispopulaties te herintroduceren en behouden in het Rijnstroomgebied. De zalm en de paling fungeren als vertegenwoordigers van de gehele migrerende visfauna. Voorbeelden van maatregelen zijn de aanleg van nieuwe of de renovatie van oude vispassages of bypasses, waardoor vismigratie weer mogelijk of gemakkelijker wordt, en het herstel van paaigronden en opgroeihabitats. Deze acties hebben tevens een positieve invloed op een hele reeks andere planten- en diersoorten en kunnen de algehele ecologische toestand van de Rijn duurzaam verbeteren.

Wat is er nieuw?

Het Masterplan uit 2009 is geactualiseerd op basis van recente ontwikkelingen en inzichten. Het bevat tevens nieuwe maatregelen en wetenswaardigheden over andere trekvissoorten, zoals de elft en de prik. In 2013 heeft Zwitserland bijvoorbeeld **200 ha** opgroeihabitat voor zalm in kaart gebracht in het stroomgebied van de Aare en in de zijrivieren van de Hoogrijn benedenstrooms van de monding van de Aare, waardoor het bekende zalm- en kraamkamergebied in het Rijnstroomgebied nu een totale omvang heeft van **1.200 ha**.

Maatregelen

De belangrijkste maatregelen in de actuele versie van het Masterplan zijn:

- Paaigronden en opgroeihabitats moeten behouden blijven, worden vergroot en verbeterd;
  - De stroomopwaartse en stroomafwaartse passeerbaarheid moet worden hersteld;
  - Stroomafwaarts en stroomopwaarts trekkende vissen moeten worden beschermd;
  - Bijvangst en illegale vangst moeten worden verminderd;
  - Om bedreigde vissoorten te ondersteunen, moeten er vissen worden uitgezet;
  - Vismigratievoorzieningen moeten worden gecontroleerd en beoordeeld, net als maatregelen tegen illegale visserij en uitzetstrategieën.
- Vispassage aan de stuw van Straatsburg
© ICBR

Maatregelen worden vooral genomen in de rivieren in het stroomgebied die over goede paai- en opgroei gebieden voor trekvisen beschikken. In de hoofdstroom van de Rijn moet de passeerbaarheid voor vissen worden hersteld tot de waterval bij Schaffhausen in Zwitserland, d.w.z. tot de natuurlijke grens van het verspreidingsgebied van trekvisen.

Balans van het Masterplan van 2009

Er is goede voortgang gemaakt met de verbetering van de continuïteit van rivieren en de bereikbaarheid van habitats. Volgens de meest recente kennis is de passeerbaarheid aan bijna **500** knelpunten in de Rijn en zijn zijrivieren hersteld. Dankzij het weghalen van stuwen of de aanleg van vispassages heeft de zalm weer toegang tot ruim **20%** van de potentiële leefgebieden in de zijrivieren van de Rijn. Nieuwe inventarisaties zijn aan de gang.

De toename van het aantal volwassen zalmen, elften en andere trekvissoorten dat stroomopwaarts trekt, laat zien dat de maatregelen de moeite waard zijn. Dat geldt ook voor de stijgende tendens in de natuurlijke voortplanting in de zijrivieren.

Bij meerdere belangrijke trekvissoorten kunnen de populaties zich nog niet zelf in stand houden. Ze zijn nog steeds aangewezen op ondersteuning door uitzetmaatregelen.

Vooruitblik

In de rivieren van ons Rijnstroomgebied moeten er veel vismigratieroutes worden hersteld of geoptimaliseerd. Natuurlijkere wateren die hun ecologische functies vervullen, zijn beter bestand tegen klimaatverandering en de verwachte effecten daarvan op de visfauna.

De verbinding tussen de Rijn en de Noordzee zal worden verbeterd: Op 5 september 2018 wordt het Kierproject gerealiseerd, waarna de Haringvlietdam in het mondingsgebied bij Rotterdam kan gaan fungeren als migratieroute, ook gedurende de vloed. Aan de Afsluitdijk bij het IJsselmeer wordt er in 2018 ook begonnen met de aanleg van een vismigratierivier, een kilometerslang ecodeuct tussen de Noordzee en het IJsselmeer. In de herfst van 2018 wordt er tevens een nieuwe vispassage in gebruik genomen in Gerstheim, zodat de hoofdstroom van de Rijn - na de opening van Straatsburg in 2016 - een stukje verder passeerbaar zal zijn. Hierdoor zullen trekvisser het Elz-Dreisamgebied weer kunnen bereiken, op voorwaarde dat de toegang tot het gebied wordt verbeterd en er ook aan de vaste drempels in de meanders van de Rijn in Gerstheim en Rhinau verbeteringen worden aangebracht. Om de vispasseerbaarheid op het traject tussen de stuwen in Rhinau en Kembs (bij Bazel) te kunnen herstellen, worden er in de ICBR oplossingsmogelijkheden voor duurzame, ecologische voorzieningen voor de stroomopwaartse vismigratie besproken en beoordeeld.

In 2027 zullen de landen in het Rijnstroomgebied ruim **€ 627 miljoen** hebben geïnvesteerd in uitgevoerde en geplande hydromorfologische maatregelen voor trekvisser.